

Pożary nad Biebrzą. Giną unikalne gatunki roślin i zwierząt

2020-04-24

Od kilku dni płonie największy w naszym kraju park narodowy - Biebrzański Park Narodowy. Obszary Bagien Biebrzańskich są unikatem w skali światowej i nie chodzi tylko o walory krajobrazowe, ale przede wszystkim o ich bogactwo przyrodnicze. Biebrzański Park Narodowy jest wyjątkową w skali europejskiej ostoją ptaków wodnych i błotnych. Występuje tu ok. ¼ gatunków ptaków lęgowych w naszym kraju lub odpoczywających podczas wędrówek. Spośród gatunków ptaków uznanych w Polsce za zagrożone blisko połowa gnieździ się nad Biebrzą, np.: bielik, orzeł przedni, orlik grubodzioby, gadożer, puchacz oraz kaczki takie jak rożeniec, świstun, podgorzałka. Szczególne znaczenie park odgrywa dla ptaków związanych ze środowiskami wodnymi, wodno-błotnymi i szuwarowymi. Dla wielu z nich jak wodniczka, dubelt, bekasik czy batalion, Biebrzański Park Narodowy jest najważniejszym obszarem lęgowym w Europie. Bagna Biebrzańskie są jedyną ostoją zapewniającą stabilność populacji tych gatunków w na kontynencie.

Wodniczka, orlik grubodzioby i dubelt, czyli NATURA 2000

Walory ornitofauny doliny Biebrzy stały się przyczyną włączenia tego obszaru do sieci Natura 2000. W obszarze Natura 2000 Ostoja Biebrzańska PLB200006 stwierdzono występowanie 67 gatunków ptaków wymienionych w Załączniku I Dyrektywy ptasiej. 40 gatunków ptaków uznanych zostało za przedmioty ochrony obszaru Natura 2000. 25 gatunków z tej listy zostało zamieszczonych w Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt. Ostoja Biebrzańska jest najważniejszą w Polsce i Unii Europejskiej ostoją wodniczki i orlika grubodziobego. Największą liczebność w Polsce i jedną z największych w Unii Europejskiej, osiągają ponadto: cietrzew, derkacz, dubelt, uszatka błotna, kropiatka i rybitwa białoskrzydła (w latach o wysokim poziomie wody). Rozmieszczenie wodniczki w obszarze Ostoja Biebrzańska PLB200006 skupia się na otwartych przestrzeniach torfowisk niskich, głównie w basenie dolnym i środkowym Biebrzy, a populacja śpiewających samców stanowi ok. 81% populacji krajowej. Dubelta w ostoi spotyka się na wilgotnych łąkach i turzycowiskach na terenach otwartych przede wszystkim w basenie dolnym i środkowym Biebrzy, a populacja tokujących samców stanowi ok. 52% populacji krajowej. Ostoja Biebrzańska PLB200006 jest jedyną ostoją w kraju w której występuje orlik grubodzioby. Pojedyncze pary lęgowe stwierdzone są w lasach głównie w basenie dolnym i środkowym Biebrzy, a populacja licząca 13-18 par stanowi niemal 100% populacji krajowej. Wprawdzie główne lęgowiska takich rzadkości jak wodniczka czy orlik grubodzioby znajdują się w dolnym basenie, poza rejonem pożaru, to jednak pożar może negatywnie wpłynąć na sukces rozrodczy w skali całej populacji.

Pośród innych zwierząt bogatą faunę parku reprezentują łoś, jeleni, sarna, dzik, wilk, ryś, lis, bóbr, wydra, zając szarak, z gryzoni orzesznica i smużka, ryjówki, gady, płazy oraz wiele gatunków motyli jak niepylak mnemozyna, czy szlaczkoń szafraniec lub modraszki. Niestety w odróżnieniu od ptaków większość z tych zwierząt nie zdola uciec od pożaru.

Flora. Gatunki rzadkie, wymierające, zagrożone

Równie cenna jest flora, która w parku jest bardzo zróżnicowana. Wyróżniono aż 45 zespołów roślinnych, w tym niemal wszystkie spotykane w Polsce zbiorowiska wodne, bagienne i torfowiskowe, 7 zespołów roślinnych o charakterze borealnym (właściwych dla obszarów północnych), jak: zarośla brzozy niskiej, bór sosnowy z turzycą strunową w runie, las świerkowo-sosnowy. Spośród stwierdzonych w Parku blisko 700 gatunków roślin naczyniowych 82 są objęte ochroną gatunkową bądź znajdują się na liście gatunków rzadkich, wymierających, zagrożonych, 17 gatunków to rośliny borealne i relikty glacialne, jak: brzoza niska, wierzba lapońska, gnidosz król., skalnica torfowiskowa, turzycza strunowa. Spośród cennych gatunków warto wymienić skalnicę torfowiskową, lipiennika Loesela i obuwika, których bardzo duże populacje znajdują się na terenie parku.

Głównym zagrożeniem dla Biebrzańskiego Parku Narodowego jest brak wody. Basen środkowy Biebrzy, gdzie trwa pożar, jest najbardziej odwodniony. Ilości wody w Parku uzależniona jest od ilości wód jakie spływają do Parku rzekami. Postępująca w całym kraju i krajach ościennych susza powoduje, że do Parku wody dociera mniej, co sprzyja pożarom. Pożar natomiast powoduje ogromne straty. Rany Biebrzańskiego Parku Narodowego będą goić się wiele lat, o ile w ogóle możliwe jest ich zabliznienie w pełni.

Woda jest bezcenna

Pożar nad Biebrzą jest najbardziej spektakularnym i tragicznym obrazowaniem alarmującej sytuacji hydrologicznej, z jaką mamy obecnie do czynienia w całym kraju. Ukazuje też w pełnej doniosłości problem, z jakim zmagamy się od lat, czyli bezmyślne wypalanie traw. Nie ma wątpliwości, że pożar na terenie Biebrzańskiego Parku Narodowego spowodowany był przez człowieka. Dziś, przy postępujących zmianach klimatu i permanentnej suszy, każdy powinien pamiętać, żeby traw nie wypalać, a wodą gospodarować oszczędnie. Dziś brakuje jej dla zagrożonych siedlisk i gatunków - jutro może zabraknąć jej nam wszystkim.